

Luxe institucional

Zapatero, Rubalcaba i González han parlat de la transformació i, fins i tot, de l'eliminació de les Diputacions. Els partits polítics opinen sobre aquesta administració supramunicipal, d'elecció indirecta i finançada per l'estat. Entrevistes amb Julio de España, ex-president de la Diputació d'Alacant (1995-2003) pel PP; Antoni Dalmau, ex-president de la de Barcelona (1982-1987) pel PSC; i Jesús Burgueño, geògraf i autor de 'De la vegueria a la província'.

Diputació
Barcelona

Els presidents de les diputacions de València, Alacant i Castelló, el 2008. D'esquerra a dreta, Alfonso Rus, José Joaquín Ripoll i Carlos Fabra.

Les diputacions, al punt de mira

Tots els partits polítics veuen necessària una administració supramunicipal que s'encarregue de donar serveis als ajuntaments, però només el PP defensa les diputacions tal com són ara. El president Rodríguez Zapatero les va qüestionar al debat de política general; Felipe González va demanar que s'eliminaren i l'Estatut de Catalunya preveu que les vegueries les substituesquen. Però la Constitució i el Tribunal Constitucional protegeixen aquestes institucions d'elecció indirecta.

La transformació de les diputacions s'acosta. El president del govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, al debat de política general, va reconèixer —en resposta al representant del Bloc Nacionalista Gallec

(BNG), que li demanava l'eliminació de les administracions provincials— que “no es poden quedar com estan”, alhora que llançava la pilota a la teulada del Congrés de Diputats que isca de les eleccions espanyoles: “Hi ha un debat

obert, que segurament s'abordarà durant la pròxima legislatura, i a mi no em correspon de prendre-hi posició.”

En temps de crisi, la supressió d'unes institucions que queden incòmodament situades entre els governs autonòmics i els ajuntaments (i consells comarcals, al Principat) sembla una mesura d'estalvi. Ho va proposar l'ex-president espanyol Felipe González fa mig any i l'ex-ministre per a les Autonomies de la UCD, Manuel Clavero Arévalo, en aquest mateix setmanari (EL TEMPS 1.390), fa cinc mesos. Un ex-president de la Diputació de València, el socialista Antoni Asunción, denunciava, també a EL TEMPS, la inutilitat de les Diputacions: “Com que n'he estat president, sé que no tenen cap sentit.”

A Catalunya, la llei de vegueries, ara aparcada, volia substituir les províncies per aquesta antiga divisió, però això implica la modificació de diverses lleis estatals i, segons l'autor de *De la ve-*

gueria a la província, el geògraf Jesús Burgueño, també “una reforma constitucional” (entrevista a la pàgina 22).

El PP defensa la província. Tots els partits polítics opinen que ha d'aver-hi una institució supramunicipal per a oferir i coordinar serveis per als ajuntaments, però gairebé cap no defensa l'actual model de diputació. Excepte el PP. Quan, al recent debat d'investidura de Francisco Camps, el portaveu parlamentari de Compromís, Enric Morera, va proposar d'eliminar les diputacions, al cap del Consell li va canviar la cara. El líder del Bloc Nacionalista Valencià havia afirmat que “les diputacions no tenen cap sentit”, alhora que suggeria que la seua tasca la duiguera a terme la Generalitat, una Generalitat “descentralitzada, implantada a tot el territori mitjançant les noves tecnologies”.

“Aneu a Castelló o a Alacant i parleu-los de la desaparició de les diputacions provincials. Són institucions que en aquests moments formen part de la realitat, de l'autenticitat de moltes comarques i pobles. Crec que fan una feina important i treballaré amb elles, braç a braç, per a fer possible que arriben inversions i polítiques socials fins a l'últim racó de la nostra comunitat”, va etzibar-li Camps, que va menystenir amb un to de veu cada volta més alt la idea de Morera. “L'atac a les diputacions provincials que acabe de sentir per part del portaveu de Compromís em preocupa molt, és una visió de la comunitat que no té la majoria de valencians”, va continuar el cap del Consell. “Si parlàreu amb alcaldes, regidors i persones que viuen en aquests àmbits del nostre territori, us n'adonàreu, de la bestiesa política i social que acabeu de dir [...]. Recorreu la província de Castelló i rieu-vos de l'aeroport, que així us va després amb els vots. Rieu dels castellonencs. Jo vull un gran port per a Castelló, jo vull un gran aeroport per a Castelló, jo vull una gran universitat per a Castelló, jo vull hospitals, col·legis i instituts per a Castelló, mentre vosaltres voleu mantenir Castelló sense diputació provincial ni infraestructures que plantegen un futur molt millor per a tothom.”

Morera, en un estira-i-arrotonsa molt tibant, li va reprendre que les diputacions són “unes organitzacions obsoletes

Últim plenari de la Diputació de Barcelona.

que ens costen molts diners i que creen una xarxa clientelar important: només el 8% dels seus pressupostos s'adrecen a inversió”.

El síndic socialista, Jorge Alarte, no n'havia fet esment, ni al discurs ni a la rèplica a Camps. No obstant això, el 28 de febrer passat, a la precampanya electoral, havia posat sobre la taula “una reforma en profunditat de les institucions provincials”, per tal que esdevingueren “òrgans de cooperació i coordinació municipal dels municipis de menys de 5.000 habitants”. Una via intermèdia, en la línia que els socialistes ja mantenen en la legislatura passada. A la tardor del 2010, amarats de l'esperit estalviador que impera en aquests temps de crisi, Compromís va presentar una proposició no de llei que instava les Corts a pronunciar-s'hi; Morera va posar aleshores com a exemple el model de cinc autonomies uniprovincials que “en evitar un nivell administratiu, han aconseguit de reduir la despesa de funcionament i l'optimització dels recursos públics”. Compromís acusava les corporacions provincials d'exercir competències que no li eren pròpies, com ara la promoció turística i la política cultural. El PP hi va votar en contra, Compromís i els tres diputats d'Esquerra Unida s'hi van pronunciar a favor, mentre que els socialistes optaven per l'abstenció. Al debat de la proposició en qüestió, la diputada popular María Teresa Parra va raonar la negativa del seu grup perquè es tractava d'una proposta “inadmissible i extemporània”.

Òrgans de contrapoder. El fet que les diputacions no siguin elegides directament pels electors, una “herència del franquisme” segons Burgueño, les ha convertides en una institució menys transparent que es fa servir per a establir poders alternatius als d'unes altres institucions, partits o fins i tot sectors del mateix partit. Els barons del PP valencià, que s'afanyen a defensar fort i ferm les diputacions, les han convertides en contrapoders a la direcció autonòmica del partit. Així, Carlos Fabra —que acaba de cedir el testimoni a Javier Moliner, després de setze anys al capdavant de la diputació castellonenca— no ha dubtat a parlar del “fabrisme” que, per comptes de campistes i zaplanistes, regna de fa anys a les comarques del nord. El 2005, en resposta al ministre Jordi Sevilla, Fabra va explicar que “les diputacions són capaces de liderar projectes tan importants per al desenvolupament com ara l'aeroport de Castelló o el parc temàtic Mundo Ilusión”. Sis anys més tard, l'aeroport és inaugurat però no hi ha cap vol programat, i l'àrea lúdica que la Diputació va preveure d'instal·lar al caliu de la megaurbanització Marina d'Or ha estat descartada per manca de disponibilitat econòmica.

Una altra característica és precisament aquests llimbs competencials en què viuen les diputacions, que superen sovint les seues funcions teòriques —oferir serveis, sobretot als ajuntaments mitjans i petits perquè se'n surten— i s'endeuten en infraestructures faraòniques de dubtosa rendibilitat.

“L’elecció indirecta de les diputacions és herència del franquisme”

JORDI PUY

El professor de la Universitat de Lleida Jesús Burgueño és geògraf, autor de ‘La invención de las provincias’ (Los Libros de la Catarata, 2011) i ‘De la vegueria a la província’ (Rafael Dalmau Editor, 1995), i va participar en l’informe Roca per a l’ordenació territorial de Catalunya.

L’ex-president Felipe González ha demanat que s’eliminen les Diputacions. L’ex-ministre de la UCD Manuel Clavero Arévalo, inventor del *café per a tothom* autonòmic, també defensava a EL TEMPS la supressió d’aquestes administracions provincials. I Alfredo Pérez Rubalcaba en defensava fa una setmana la “transformació”. Quina opció preferiu?

—Les províncies són a la Constitució. Jo, encantat que fins i tot se suprimeixin,

però m’estranyaria molt que ara volguessin fer una reforma constitucional. La resposta de Rubalcaba és l’única possible perquè la província, com a ens local, està marcada constitucionalment. Tant de bo que es revisés l’esquema sencer, però em sembla inviable. També penso que si toquem la Constitució per a eliminar les províncies, de passada podríem suprimir el Senat, perquè no fa de cambra territorial. Està molt bé dir que s’eliminin les províncies, però si

no estan disposats a tocar la Constitució esdevé impossible. Quan hi ha hagut un intent de treure competències a les diputacions, com va passar amb la de Barcelona, s’ha demostrat que no es pot perquè tenen una autonomia reconeguda constitucionalment.

—La Constitució reconeix les diputacions, les províncies o totes dues coses?

—La resposta jurídica és que reconeix les diputacions. Els juristes, que són els qui fan les constitucions, entenen que la província vol dir “ens local”. Per a mi, que sóc geògraf —o per a molta gent—, no és així (una província és un territori), però per als juristes, quan la Constitució diu que “la província té garantida la seva autonomia” vol dir que té garantida l’existència d’un ens local amb autonomia que es diu *diputació*. És cert que això s’ha incomplert unes quantes vegades: a les autonomies uniprovincials —on es van eliminar—, a les Canàries —que eren dues províncies i ja no hi ha diputacions— i al País Basc, que són figures d’un altre paner.

—Per què es van suprimir, a les Canàries?

—S’hi van suprimir. S’hi manté una ficció que no es reuneix mai, que no té pressupost i no existeix, que és la Mancomunitat Interinsular. I tot s’ha abocat cap als *cabildos* insulars, una decisió molt sensata, però que, a dreta llei, no té sentit —si algú ho hagués impugnat davant el Tribunal Constitucional se n’hauria sortit: constitucionalment no és previst que una autonomia pluriprovincial, com les Canàries, pugui suprimir les diputacions. I a Catalunya hi ha la discussió sobre les vegueries.

—Les vegueries són possibles si no coincideixen amb les diputacions?

Consens contra les diputacions.

Al Principat hi ha consens sobre la necessitat que hi haja una institució intermèdia que faci la funció de servei als ajuntaments i que la divisió territorial provincial no és genuïna.

Segons que explica a EL TEMPS Eduard López, membre de la Diputació de Barcelona per ERC a la darrera legislatura, “amb un mapa municipal tan complicat com el de Catalunya és

necessària una administració local de segon nivell que s’encarregui de la cooperació municipal, que faci polítiques a escala, per a compartir serveis, per a centralitzar la formació de treballadors dels ajuntaments, etcètera”. També Màrius Garcia, secretari de Política Municipal d’Iniciativa i vice-president de la Diputació de Barcelona durant l’exercici passat, creu que cal una institució de caràcter local de segon nivell per a

reequilibrar i que “ajuntaments petits i grans tots tinguin garantit l’accés al mateixos serveis”.

Al diputat de CiU i vice-president segon del Parlament de Catalunya, Lluís Corominas, li fa estrany que Zapatero i Rubalcaba “se n’adonin ara, quan el PSOE arriba al final del seu mandat a tantes diputacions, de què són aquestes institucions”. Des de CiU, assegura Corominas a EL TEMPS, “ja fa temps

—Amb la sentència del Tribunal Constitucional, la llei de vegueries passa a ser lletra morta. Per això, assenyadament, la llei s'ha desat en un calaix. El TC diu que només si es fan més províncies —cosa que han d'aprovar les Corts espanyoles— es podrà arribar a un mapa de set o vuit vegueries. En canvi, el TC sí que admetia que li canviessin el nom, però la província de Barcelona, per exemple, no pot tenir dos consells de vegueria, segons la interpretació del TC. És una lectura molt rígida de la Constitució. Per tant, si es pogués suprimir la província de la Constitució, fantàstic, perquè Catalunya podria decidir l'organització territorial tranquil·lament i fer que les diputacions fossin d'elecció directa o com volgués.

—33 anys després de la Constitució, amb les comunitats autònomes, té sentit una administració entre els governs autonòmics i els ajuntaments?

—Tenen sentit. Si no s'aborda una reforma del mapa municipal, tots aquells municipis més petits de 20.000 habitants necessiten un ens de suport, com tenen la majoria de països d'Europa. No té sentit que les característiques d'aquest ens siguin definides per una Constitució que es va fer quan no se sabia si hi hauria comunitats autònomes a tot arreu. Seria convenient, ara que existeixen les comunitats autònomes, que es tornés a fer aquesta pregunta: ha de ser l'estat, que ha de decidir com s'organitza cada comunitat autònoma? Jo crec que no. S'han creat comunitats autònomes, cosa que no se sabia quan es va redactar la Constitució. Ara aquest tema és competència de cada comunitat i, per tant, els ens locals intermedis — que jo considero necessaris— els hauran

de dissenyar i dotar econòmicament les comunitats autònomes. És a dir: sí que fan falta les diputacions, però si s'ha de reduir la despesa, efectivament són les primeres de la llista. Amb tot, hauria de ser una decisió que prengués cada comunitat autònoma.

—A la majoria d'estats hi ha administracions supramunicipals que s'encarreguen de donar serveis als ajuntaments. Què les diferencia de les diputacions?

—La gran diferència és una herència del franquisme, que la Constitució no es va treure del damunt i que encara arrosseguem 33 anys després: les diputacions espanyoles són les úniques d'elecció indirecta. Això vol dir que no hi ha una urna on es votin, que no hi ha un programa electoral, que els escollits no han de retre comptes als electors, és una repartidora de diners, és d'una opacitat antidemocràtica enorme. Hi ha un informe recent —patrocinat per la Diputació de Barcelona encara que l'hagi amagat una mica en un calaix—, que és el *Libro Verde. Los gobiernos locales intermedios en España*, de la fundació Democracia y Gobierno local, en què es propugna que les diputacions siguin d'elecció directa. Jo sóc del mateix parer. És el fet més normal als països democràtics. No pot ser que hi hagi ens d'aquesta importància que siguin d'elecció indirecta i que ningú no sàpiga d'on surten aquestes persones que en formen part. És un dèficit molt greu que arrosseguem.

—Sou autor de *La invención de las provincias (Los Libros de la Catarata, 2011)*, *De la vegueria a la provincia (Rafael Dalmau Editor, 1995)* i *vau participar també en l'informe Roca*

sobre les vegueries. Per què naix la província?

—A Castella són territoris alguns dels quals ja existien al final de l'època medieval, però sobretot són d'època moderna. A la Corona d'Aragó es creu a imitació d'allò que s'havia fet a França, perquè hom volia una divisió més moderna i no podia ser que fossin províncies tan petites com les basques —que les han mantingudes, cosa que els ha anat molt bé— ni tan grans com tot el Principat. Amb aquesta filosofia de més fragmentació, les societats perifèriques com ara Alacant, Tarragona o Lleida s'hi van apuntar molt contentes perquè sabien que això era garantia d'un seguit d'inversions de l'estat, de presència de funcionaris i, en definitiva, d'una dinamització econòmica del territori i, sobretot, de la ciutat. Per tant, hi havia complicitats a la perifèria per l'èxit de la fragmentació dels regnes de la Corona d'Aragó en diverses províncies.

—La Diputació de Barcelona necessita unes dimensions tan grans com les actuals? Tenia 3.900 funcionaris el 2007 i ara encara en té més.

—La converteixen en una diputació absolutament atípica. Jo entenc que les diputacions no haurien d'incloure els municipis grans. En tot cas, la vegueria de Barcelona hauria d'actuar com un ens metropolità amb unes característiques diferents, unes funcions diferents i una filosofia diferent. És una anomalia que hi hagi una diputació com la de Barcelona amb el pes que té. Té un volum de recursos que li donen una força desmesurada en el context d'un mapa autonòmic.

Alex Milian

que diem que l'organització territorial no hauria de ser amb diputacions" i afegeix que "les vegueries tampoc no han de prestar els mateixos serveis". Per a ell, les diputacions han gaudit "d'un finançament que no ha estat sota control d'unes altres administracions ni dels electors i han desenvolupat polítiques que han duplicat serveis que ja feien la Generalitat o els ajuntaments". Corominas destaca el cas dels mitjans de comu-

nificació provincials: "Les diputacions han acabat actuant en tots els àmbits, fins i tot en el de la comunicació. Es fa competència a mitjans privats i públics amb diners que haurien de ser destinats a polítiques de suport als municipis."

Tot esperant les vegueries. Màrius Garcia explica que Iniciativa és partidària, tal com recull l'Estatut, de les vegueries i, per tant, el futur de les

diputacions ha de ser "la conversió en les vegueries que recull el mapa que hi ha aprovat". Però Garcia posa èmfasi en el fet que aquesta transformació "ha de fer-se sense que costi més diners", sobretot en l'actual context de crisi econòmica.

Eduard López creu que la part pitjor de les diputacions és que responen a una "planta estatal que crea rebuig a Catalunya". I és partidari "d'avan-

Antoni Asunción, ex-president de la Diputació de València: “No tenen cap sentit.”

çar cap a una planta diferent i que el consell de vegueria faci les seves funcions”.

La llei de vegueries que va impulsar el tripartit ha estat, de moment, aparca-

da. El diputat de CiU i vice-president segon del Parlament de Catalunya, Lluís Corominas, explica per què: “L’hem parilitzada per dues raons: primer, perquè no podem fer-la realitat sense la modificació de tres o quatre lleis estatals i, segon, perquè no ens serveix de substituir simplement diputacions per vegueries. Volem posar sobre la taula quines funcions concretes han de tenir les vegueries, quines la Generalitat i quines els ajuntaments.” Per això CiU vol presentar a la tardor l’avantprojecte de llei de governs locals de Catalunya que “eviti duplicitats” entre administracions i que, posteriorment, segons Corominas, aquesta llei vaja acompanyada de tres més: la de finances locals de Catalunya, la llei municipal de Catalunya i la d’organització territorial.

Sota el seu control, finalment

Francisco Camps té clar que aquest no és el millor moment perquè moren les diputacions. Des d’aquesta setmana, per primera vegada, té sota el seu control la d’Alacant, que s’havia convertit en un malson. José Joaquín Ripoll, el seu president del 2003 fins ara, hi aixoplugava les restes del zaplanisme més irredempt, fins al punt de tenir-hi una vuitantena d’assessors personals. Gràcies a aquest poder institucional, de fet, s’havia consolidat com el president del PP provincial, tot guanyant al tens congrés del 2008 –que es feu a Oriola (Baix Segura)– contra el candidat avalat per Camps, el benidormer ex-zaplanista Manuel Pérez Fenoll. Quan la crisi *Gürtel* va somoure la política valenciana, Ripoll mai no va exculpar el cap del Consell. I quan el terratrèmol *Brugal* va afectar el president de la diputació alacantina, Camps tampoc no s’escarrassà a defensar-lo. Ara que Luisa Pastor –alcaldessa de Sant Vicent del Raspeig i vídua de l’ex-conseller José Ramón García Antón– serà la presidenta provincial, es veu clar que el temps de Ripoll al capdamunt del partit a la província s’esgota. Al congrés previst per a l’any vinent serà rellevat per un altre afí a Camps.

A Castelló, on la relació amb Carlos Fabra tampoc no ha estat envoltada de flors i violes, el relleu en favor de Javier Moliner, una persona més jove que Camps i, per tant, més fàcilment influenciable, també significa una bona notícia per al president de la Generalitat. Siga com siga, la retirada de don Carlos deixa en evidència que és ell, Camps, l’únic dels tres principals encausats per presumpta corrupció del País Valencià que continua al càrrec.

Quant a València, Alfonso Rus, president provincial i de la Diputació, a més d’alcalde de Xàtiva (Costera), tampoc no acaba de fer el pes a Camps. No l’ha inclòs, ni a ell ni cap dels seus col·laboradors, a l’executiu que acaba de nomenar, i, a més, n’ha foragitat Rafael Blasco, home de confiança de Rus. Tot plegat, a més de la continuïtat al gabinet de l’enemic íntim de Rus que és Serafín Castellano, fa pensar que potser Camps buscarà el relleu del també president de l’Olimpíic de Xàtiva –Superman, com s’ha autodefinint– al capdavant de la direcció provincial del partit. En aquesta empresa, Camps compta amb el suport entusiàstic de Juan Cotino, un altre pes pesant del partit a València a qui no agrada gens Rus.

V. M.

També Màrius Garcia (Iniciativa) destaca que cal “una llei de governs locals que sigui debatuda pel municipalisme”. Afegeix que és necessari acordar competències i “deixar molt clar què han de fer els ajuntaments i com s’han de finançar”.

Per a Corominas, amb la llei de vegueries aprovada l’anterior govern de la Generalitat “va voler fer un nom sense contingut” i “ara s’ha de fer el contingut”. Opina que tenir vegueries que “no se sap com es financen ni quines competències tenen no té sentit”.

L’altra llufa que pengen sovint a les diputacions és la de ser una institució inflada amb desenes d’assessors. Lluís Corominas afirma que la Diputació de Barcelona té fixat un màxim de 51 assessors, però assegura que “hi ha hagut reconversió de persones de confiança a personal funcionari i això fa que el límit de 51 no sigui real”.

Un insigne partidari de la supressió de les diputacions és Antoni Asunción, que va presidir la valenciana del 1983 al 1987. En una entrevista publicada ara fa just un any a EL TEMPS, Asunción apuntava que “l’administració provincial implica milers de milions d’euros i no té sentit, avui!” Qui fou alcalde de Manises (Horta) i ministre espanyol de l’Interior també assegurava que les diputacions comportaven “la duplicació de despeses”, però que “cal valor per tal de redreçar la situació”.

“Com que n’he estat president –afegia Asunción–, sé que no tenen cap sentit. Hi ha duplicitat d’administracions!” I insistia: “l’estat de les autonomies ha generat un model pernicios: sempre havíem criticat el model central i ara resulta que l’hem reproduït a cada autonomia. Compte! Racionalitzem les coses. Tenim molt a fer, i potser és ara, quan baixa tant la recaptació, que hauríem de repensar-ho seriosament i traure’n la part positiva.”

La transformació de les diputacions s’acosta. Però qualsevol canvi demanarà la col·laboració del partit majoritari al govern espanyol. I el PP –ara com ara el primer a les enquestes– sembla l’únic satisfet amb aquestes institucions.

Victor Maceda
Alex Milian